

**Összhangban az európai normákkal:
erősödik az Országgyűlés szerepe a jegybanki döntéshozatalban résztvevők
kiválasztásában**

A Magyar Nemzeti Bankról szóló törvény szerint a monetáris politikát a monetáris tanács irányítja, e testület tagjaitól a jegybanktörvény megköveteli, hogy monetáris, pénzügyi, illetőleg a hitelintézeti tevékenységgel kapcsolatos kérdésekben kiemelkedő elméleti, illetőleg gyakorlati szakmai ismeretekkel rendelkezzenek. Annak érdekében, hogy a monetáris tanács tagjai esetében a különböző szempontok átfogó mérlegelése, ennek révén a döntések megalapozottsága tovább javuljon, a kormány kezdeményezi az MNB törvény olyan módosítását, amelynek révén e tagokat – a szintén tanácstag MNB elnök és alelnökök kivételével – a jövőben az Országgyűlés Gazdasági és Informatikai Bizottsága javaslatára az Országgyűlés választja meg és menti fel.

Előzmények

Az Országgyűlés 2001-ben fogadta el a Magyar Nemzeti Bankról szóló törvényt, amelynek értelmében az MNB, valamint döntéshozó szerveinek tagjai e törvényben előírt feladataik végrehajtása és kötelességeik teljesítése során függetlenek.

A Magyar Nemzeti Bank monetáris tanácsa 2001-ben a törvény elfogadásával legalább hét-, legfeljebb kilenctagú testületként állt fel. A köztársasági elnök által hat évre kinevezett MNB elnökön és alelnökökön kívül a további tagok tagsága is a köztársasági elnöki kinevezéssel jött létre hat évre.

Az Országgyűlés feladata a törvényi konstrukció alapján kizárólag arra korlátozódott, hogy a monetáris tanács tagjának javasolt személyt az illetékes bizottsága útján meghallgassa.

A monetáris tanács tagjaira vonatkozó szabályok jelentős átalakulása 2004. december 29-én következett be, e napon lépett hatályba Gyurcsány Ferenc akkori miniszterelnök szándékait követő módosítás: a jegybanktörvény átírásával a monetáris tanács létszámát kibővítették, a testületet legalább kilenc, legfeljebb tizenegy tag alkotta.

A törvénymódosítás megosztotta a monetáris tanács (szintén csak az MNB elnökén és alelnökein kívüli) tagjainak kinevezési és felmentési jogát az MNB elnöke és a miniszterelnök között: négy fő kinevezésére, illetve felmentésére a javaslatot az MNB elnöke tehetette meg, amelyet - egyetértése esetén - a miniszterelnök terjesztett a köztársasági elnök elé. A többi tag kinevezésére és felmentésére a miniszterelnök az MNB elnöke véleményének kikérésével tett javaslatot a köztársasági elnöknek. Amennyiben pedig a monetáris tanács tagjának megbízatása megszűnt, akkor az őt eredetileg javasoló személy vált jogosulttá új tag kinevezését javasolni.

A monetáris tanács létszámára vonatkozó szabályozás 2007-ben ismét módosult, a testület legalább öt- legfeljebb hétagú lett. A testület létszáma ennél átmenetileg magasabb maradt, mivel mindazon személyek, akik a törvény elfogadásakor a monetáris tanács tagjai voltak, a megbízatásuk lejártáig megőrizték tagságukat.

Közeledés az európai gyakorlathoz

A Magyar Nemzeti Bank monetáris tanácsának tagjaival szemben a hatályos jegybanktörvény szigorú elvárásokat támaszt mind az elméleti felkészültség, mind pedig a gyakorlati tapasztalat terén. Annak érdekében, hogy a monetáris tanács MNB elnökén és alelnökein kívüli tagjai esetében a különböző szempontok átfogó mérlegelése, ennek révén a döntések megalapozottsága tovább javuljon, a magyar kormány törvénymódosítást szándékozik kezdeményezni az Országgyűlésnél: az előterjesztés annak elfogadására tesz javaslatot, hogy a Magyar Nemzeti Bank MNB elnökén és alelnökein kívüli monetáris tanácsi tagjainak megválasztására és felmentésére a jövőben az Országgyűlés Gazdasági és Informatikai Bizottságának javaslata alapján az Országgyűlés kapjon hatáskört.

A javaslat a közfeladat ellátásának hatékonyságát a jegybanktörvény lehető legkisebb mértékű változtatásával kívánja elérni, továbbá jelentős közeledést jelent az Európai Unió gyakorlata felé. A közös európai fizetőeszköz használatára át nem tért államok önálló monetáris politikájának alakításáért felelős jegybanki szervek tagjainak kiválasztásában ugyanis számos európai államban a parlament játszik fontos szerepet, a módosítással Magyarország is ezt az irányt kívánja követni.

A Magyar Nemzeti Bank monetáris tanácsának létszámát a javaslat nem érinti: ma a monetáris tanácsot a jegybank elnökén és alelnökein kívül legfeljebb további négy tag alkotja, a testület így 5-7 fős létszámú.

A ma hatályos jegybanktörvény szerint az elnökön és alelnökökön kívüli legfeljebb négy monetáris tanácsi tag közül két fő kinevezésére, illetve felmentésére a javaslatot az MNB elnöke teszi meg, amelyet - egyetértése esetén - a miniszterelnök terjeszt a köztársasági elnök elé. További két tag kinevezésére és felmentésére a miniszterelnök az MNB elnöke véleményének kikérésével tesz javaslatot a köztársasági elnöknek. A tagokat a miniszterelnök és az MNB elnöke felváltva jelöli. A monetáris tanács tagjait (a jelölő személyétől függetlenül) hat évre a köztársasági elnök nevezi ki.

A javasolt változtatás kizárólag a jövőben megszűnő megbízatású monetáris tanácsi tagok helyének betöltésére irányuló eljárásokra vonatkozik.

Az európai gyakorlat

Az Európai Unió tagállamai közül a monetáris irányító testületet érintő jogalkotásnak csak ott van szerepe, ahol még nem tértek át a közös valutára. Az eurozóna-tagság ugyanis alapjaiban változtatja meg a monetáris politika vitelének menetét, hiszen az euroövezeti tagállamok jegybankjainak nincs közvetlen szerepe monetáris politikai kérdésekben, a közös monetáris

politikát az Európai Központi Bank (EKB) látja el saját döntéshozó szervei (Kormányzótanács, az Igazgatóság és az Általános Tanács) útján.

A közös európai valuta használatára át nem tért tagállamok számára azonban adott az önálló monetáris politikai döntéshozatal lehetősége.

Ezekben az államokban a parlamentnek számos esetben jelentős szerepe van a monetáris politikát irányító testületek tagjainak kiválasztásában. (Ennek legjobb példája Románia, Svédország és Lengyelország). Fontos megemlíteni, hogy nem mindegyik országban működik „klasszikus” értelemben vett, önálló, csak a monetáris politika meghatározásával foglalkozó monetáris tanács, mert több tagállamban például az igazgatóság látja el e funkciót (lásd táblázat).

A monetáris politikával foglalkozó testületek tagjainak megválasztásában és kinevezésében parlamenti részvételt előíró európai államok gyakorlata

EU tagállam	a monetáris politikával foglalkozó testület	a monetáris politikával foglalkozó testület összetétele	a monetáris politikával foglalkozó testület tagjainak megválasztása/kinevezése
Bulgária	kormányzótanács („ <i>Governing Council</i> ”)	- a központi bank elnöke, - a központi bank 3 alelnöke, - 3 további tag (azaz 7 tag)	- a központi bank elnökét a parlament választja 6 évre, javaslatételre vonatkozó szabály nincs a jegybanktörvényben, - a központi bank alelnökeit a központi bank elnökének javaslatára a parlament választja 6 évre, - a 3 további tagot a köztársasági elnök nevezi ki 6 évre javaslatételre vonatkozó szabály nincs a jegybanktörvényben
Észtország	felügyelőbizottság („ <i>Supervisory Board</i> ”) és monetáris politikai bizottság („ <i>Monetary Policy Committee</i> ”)	- felügyelőbizottság elnöke, - felügyelőbizottság 7 tagja (azaz 8 tag) a központi bank elnöke, - a központi bank alelnökei, - további tagok (azaz nincs rögzítve a tagok száma)	- a felügyelőbizottság elnökét a köztársasági elnök javaslatára a parlament választja 5 évre, - a felügyelőbizottság tagjait a felügyelő bizottság elnökének javaslatára a parlament választja 5 évre, - a központi bank elnökét a köztársasági elnök nevezi ki a felügyelő bizottság javaslatára 7 évre, - a központi bank alelnökeit a felügyelő bizottság nevezi ki a központi bank elnökének javaslatára 5 évre, - a további tagokat a központi bank elnöke nevezi ki
Lengyelország	monetáris politikai tanács („ <i>Monetary Policy Council</i> ”)	- a központi bank elnöke, - 9 további tag (azaz 10 tag)	- a központi bank elnökét a köztársasági elnök előterjesztése alapján a parlament választja 6 évre, javaslatételre vonatkozó szabály nincs a jegybanktörvényben - 3-3 tagot a köztársasági elnök, a parlament alsóháza és a parlament felsőháza nevez ki 6 évre javaslatételre vonatkozó szabály nincs a jegybanktörvényben
Lettország	tanács („ <i>Council of Bank of Latvia</i> ”)	- a központi bank elnöke, - a központi bank alelnöke, - 6 további tag (azaz 8 tag)	- a központi bank elnökét a parlament választja titkos szavazással, a parlament legalább 10 tagjának javaslatára 6 évre, - a központi bank alelnökét és a további tagokat a parlament választja titkos szavazással a központi bank elnökének javaslatára 6 évre
Litvánia	bizottság („ <i>Board of the Bank of Lithuania</i> ”)	- a központi bank elnöke, - 2 alelnök, - további 2 tag (azaz 5 tag)	- a központi bank elnökét a parlament választja meg, a köztársasági elnök javaslatára 5 évre, - az alelnököket és a 2 további tagot a köztársasági elnök nevezi ki a központi bank elnökének javaslatára 9 évre
Románia	az igazgatóság („ <i>Board</i> ”)	- a központi bank elnöke, - a központi bank 3	- az igazgatóság tagjait a parlament nevezi ki 5 évre, a parlament két házának illetékes állandó bizottságai ajánlására

EU tagállam	a monetáris politikával foglalkozó testület	a monetáris politikával foglalkozó testület összetétele	a monetáris politikával foglalkozó testület tagjainak megválasztása/kinevezése
		alelnöke (a „ <i>Senior Deputy Governor</i> ” és a 2 „ <i>Deputy Governor</i> ”), - 5 további tag (azaz 9 tag)	
Svédország	igazgatóság („ <i>Executive Board</i> ”)	- a központi bank elnöke, - a központi bank legalább 1 alelnöke, - további tagok (összesen 6 tag)	- a parlament által választott 11 tagú általános tanács („ <i>General Council</i> ”) nevezi ki a tagokat 5 vagy 6 évre, az általános tanács jelöli ki közülük a központi bank elnökét és legalább 1 alelnökét, javaslatételre vonatkozó szabály nincs a jegybanktörvényben